

ANALÝZA A KLASIFIKACE DAT

prof. Ing. Jiří Holčík, CSc.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

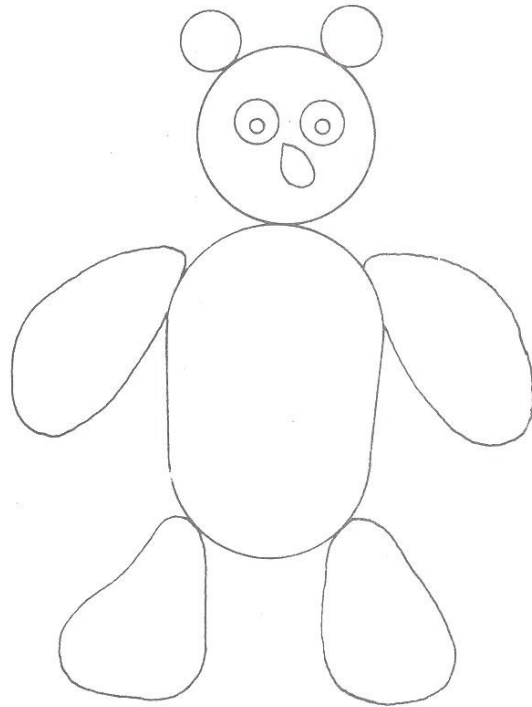
II. STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE

STRUKTURÁLNÍ POPIS

- ☑ relační struktura je vytvořena z určitých elementárních popisných částí dat, tzv. **primitiv** a vzájemných vztahů mezi nimi – **relacemi**;
- ☑ relační struktury zpravidla vyjadřujeme pomocí **grafů**;

STRUKTURÁLNÍ POPIS

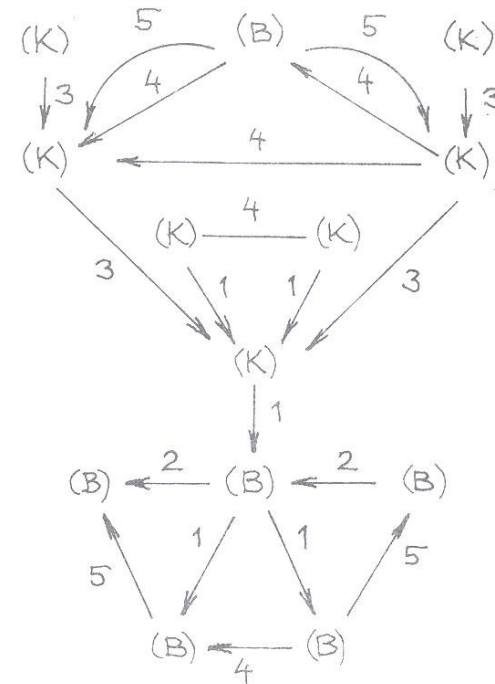

PRIMITIVA :

- (K) - KOLEČKO
- (B) - BRAMBORA

RELACE :

- (1) - DOTÝKÁ SE SHORA
- (2) - DOTÝKÁ SE ZLEVA
- (3) - LEŽÍ UVNITŘ
- (4) - LEŽÍ VLEVO OD
- (5) - LEŽÍ POD

Obr. 3.1 Primitiva, relace a relační struktura čarové kresby

STRUKTURÁLNÍ POPIS

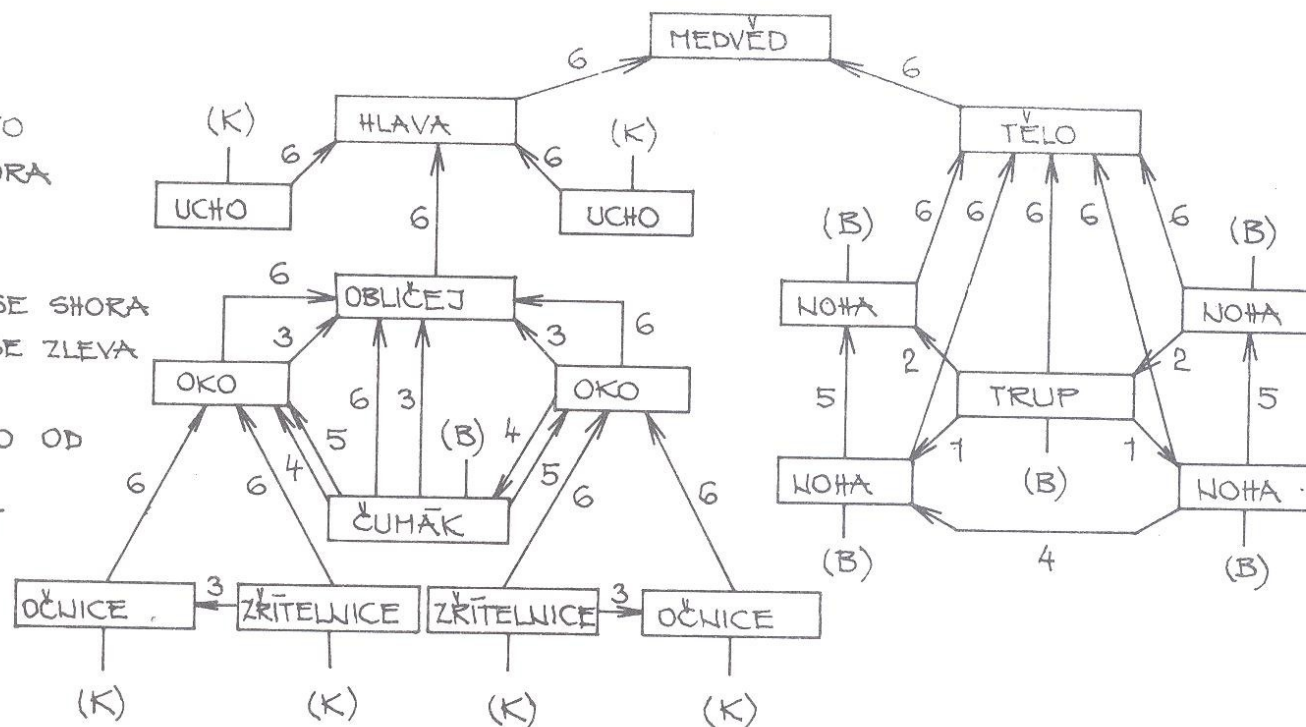
PRIMITIVA :

(K) - KOLEČKO

(B) - BRAMBORA

RELACE :

- (1) DOTÝKÁ SE SHORA
- (2) DOTÝKÁ SE ZLEVA
- (3) LEŽÍ V
- (4) LEŽÍ VLEVO OD
- (5) LEŽÍ POD
- (6) JE ČÁSTÍ

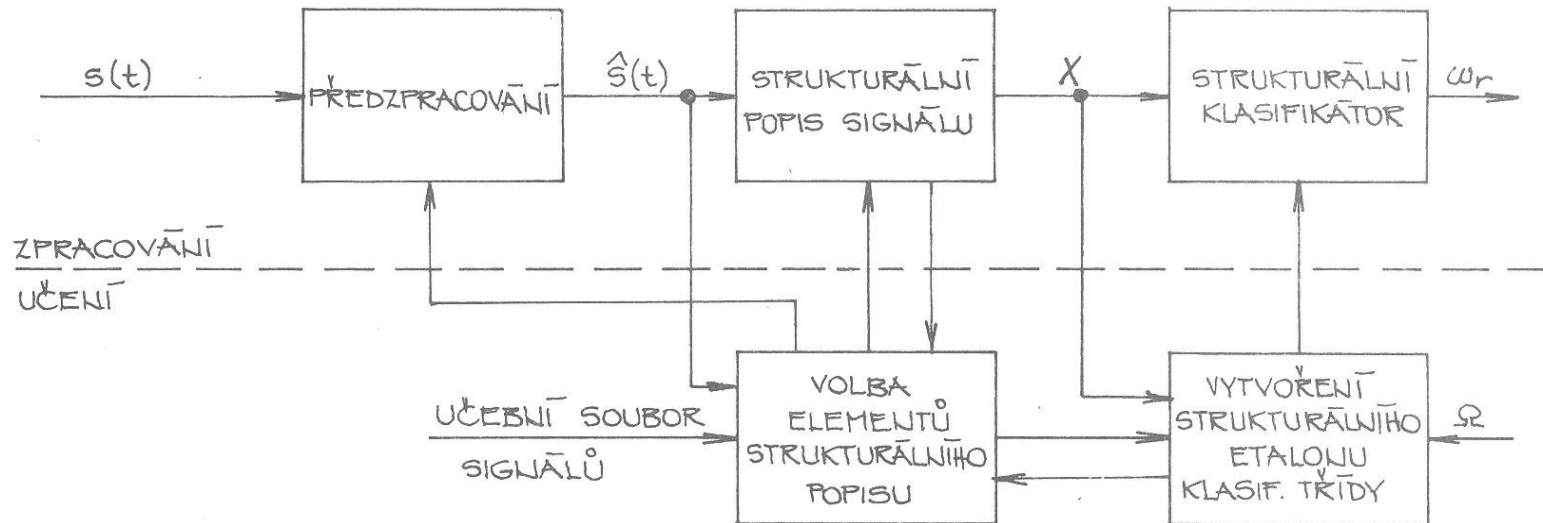

Obr. 3.4 Hierarchická relační struktura kresby z obr. 3.1

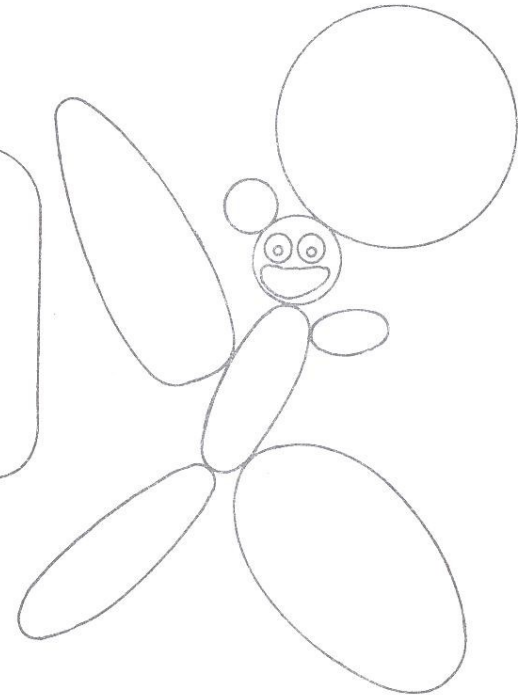
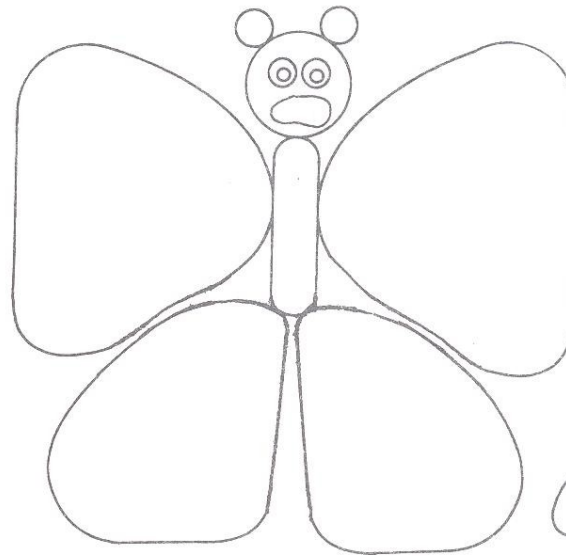
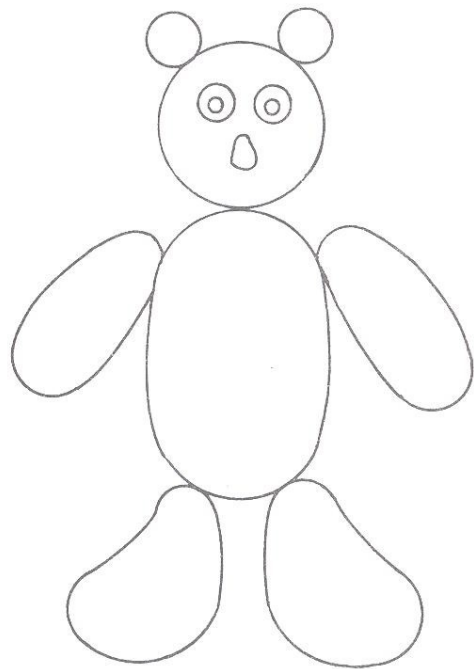
TYPY RELAČNÍCH STRUKTUR

- ✓ **řetězce** (uvuuyzuvw)
- ✓ **pole** (především pro reprezentaci 2D obrazů)
- ✓ **stromy** (relační struktura neobsahující cykly a paralelní cesty)
- ✓ **obecné grafy**

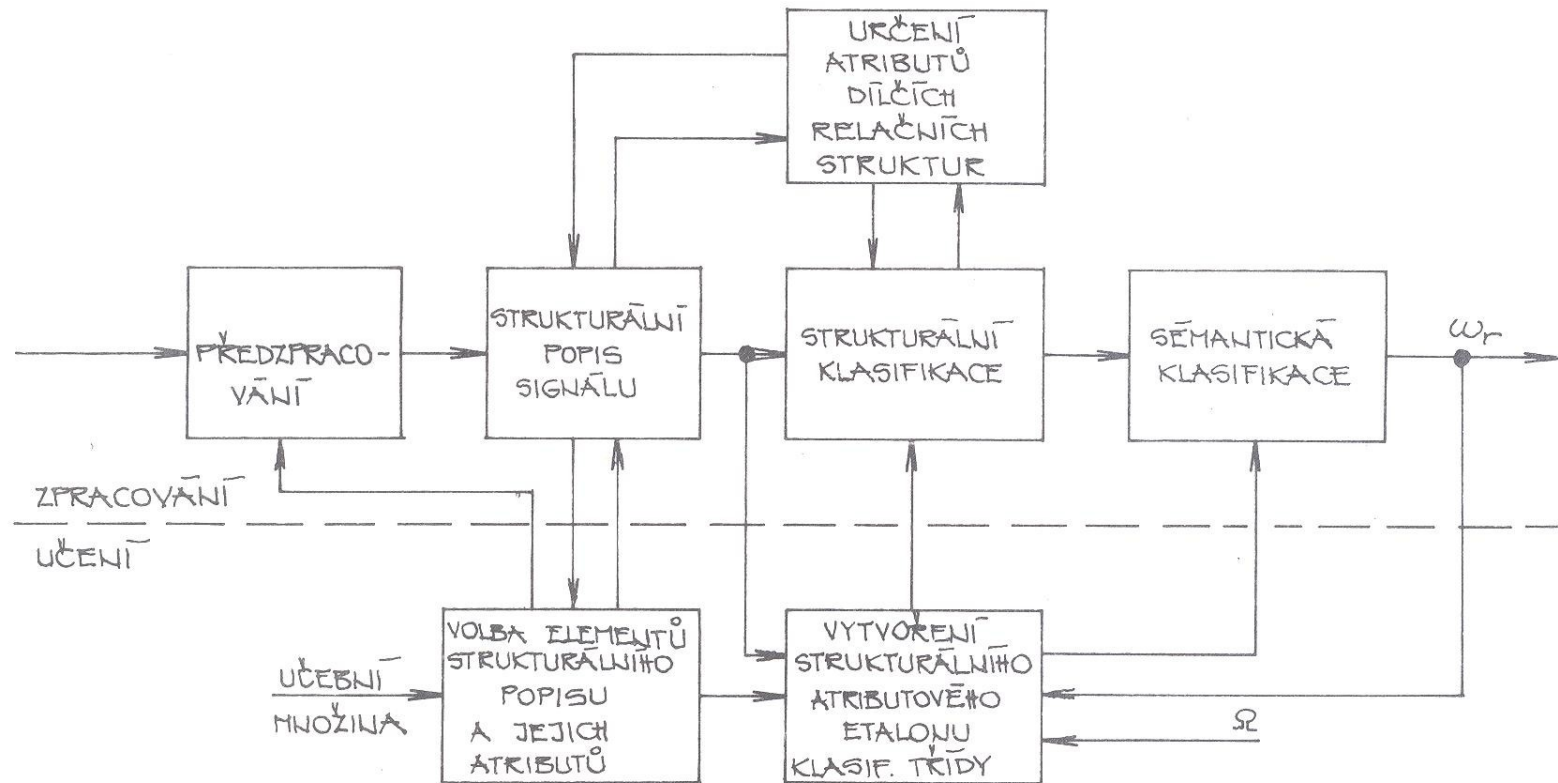
STRUKTURÁLNÍ POPIS

STRUKTURÁLNÍ POPIS

KOMBINOVANÝ STRUKTURÁLNÍ POPIS

Obr. 3.5 Blokové schéma atributového strukturálního klasifikátoru

REPREZENTACE KLASIFIKAČNÍ TŘÍDY

- ☑ výčtem relačních struktur
(může být bohužel velký až nekonečný)

REPREZENTACE KLASIFIKAČNÍ TŘÍDY

- ✓ výčtem relačních struktur
(může být bohužel velký až nekonečný)
- ✓ generátorem relačních struktur – gramatika
 - Gramatika je čtveřice $G = (V_n, V_t, P, S)$, kde V_n a V_t jsou konečné disjunktí množiny (abecedy), přičemž prvky množiny V_n nazývají neteminální pomocné symboly a prvky V_t terminální symboly, $S \in V_n$ je tzv. axiom gramatiky nebo také počáteční symbol a P je množina substitučních pravidel tvaru $\alpha \rightarrow \beta$, které definují způsob náhrady dílčí relační struktury α novou strukturou β .

REPREZENTACE KLASIFIKAČNÍ TŘÍDY

- ☑ výčtem relačních struktur
(může být bohužel velký až nekonečný)
- ☑ generátorem relačních struktur – gramatika

→ Příklad gramatiky:

$G = ((A,B), (0,1), P, A), P = (A \rightarrow 0B1, 0B \rightarrow 00B, B \rightarrow „e“)$.

Příklad generování řetězce:

$A \rightarrow 0B1 \rightarrow 00B1 \rightarrow 000B1 \rightarrow 0001$

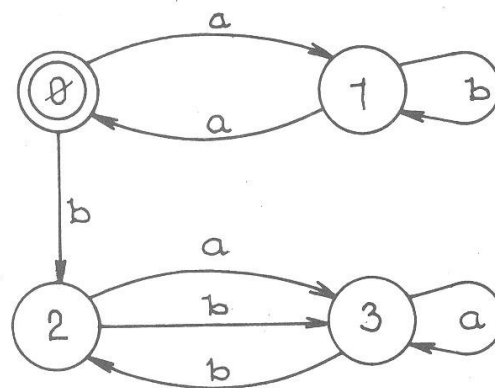
REPREZENTACE KLASIFIKAČNÍ TŘÍDY

- ☑ výčtem relačních struktur
(může být bohužel velký až nekonečný)
- ☑ generátorem relačních struktur – gramatika
- ☑ **příjemcem relačních struktur** – automat
 - různé typy automatů podle charakteru relační struktury a substitučních pravidel – nejjednodušší konečný automat
 - **Konečný stavový automat** A je pětice $A = (X, S, s_0, S_c, \square)$, kde X je konečná vstupní abeceda, S je množina vnitřních stavů, s_0 je počáteční stav automatu, S_c je množina cílových stavů automatu a $\square: X \times S \rightarrow S$ je přechodová funkce.

REPREZENTACE KLASIFIKAČNÍ TŘÍDY

- ✓ výčtem relačních struktur
(může být bohužel velký až nekonečný)
- ✓ generátorem relačních struktur – gramatika
- ✓ příjemcem relačních struktur – automat
 - Příklad konečného stavového automatu

δ	0	1	2	3
a	1	0	3	3
b	2	1	3	2

REPREZENTACE KLASIFIKAČNÍ TŘÍDY

- ✓ výčtem relačních struktur
(může být bohužel velký až nekonečný)
- ✓ generátorem relačních struktur – gramatika
- ✓ příjemcem relačních struktur – automat
- ✓ **ekvivalence** gramatiky a automatu –
gramatika a automat jsou ekvivalentní, pokud množina relačních struktur generovaná gramatikou a množina akceptovaná automatem jsou stejné

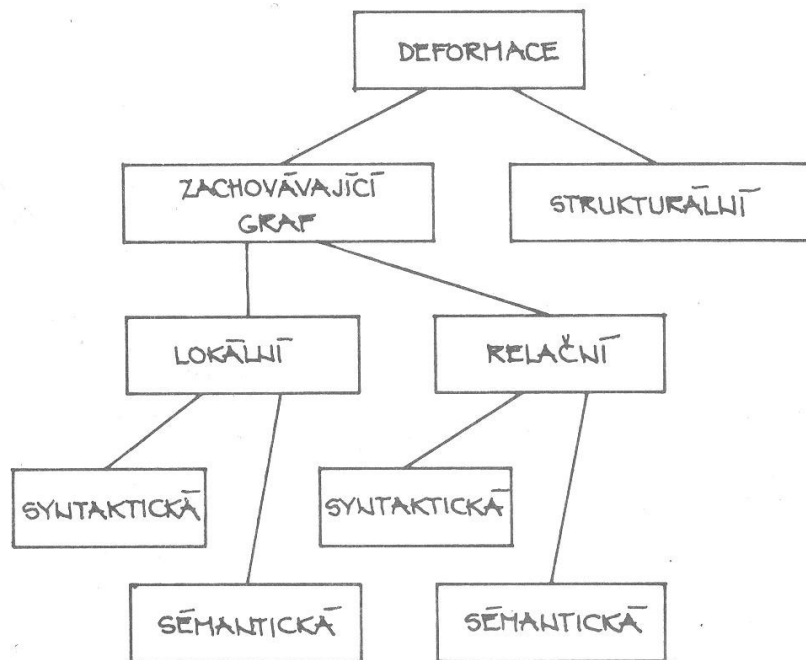
STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE

nedeformované relační struktury

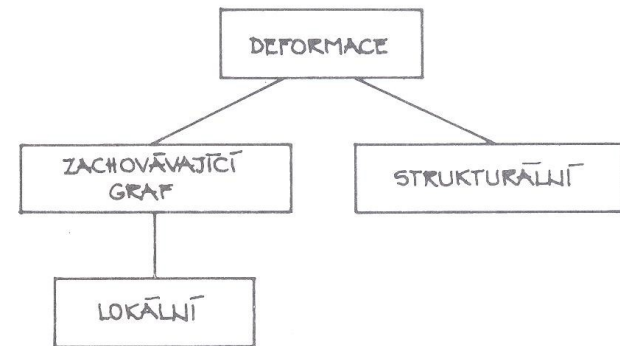
- ☑ ztotožnění s reprezentativními relačními strukturami;
- ☑ přijetí automaticky

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE

deformované relační struktury

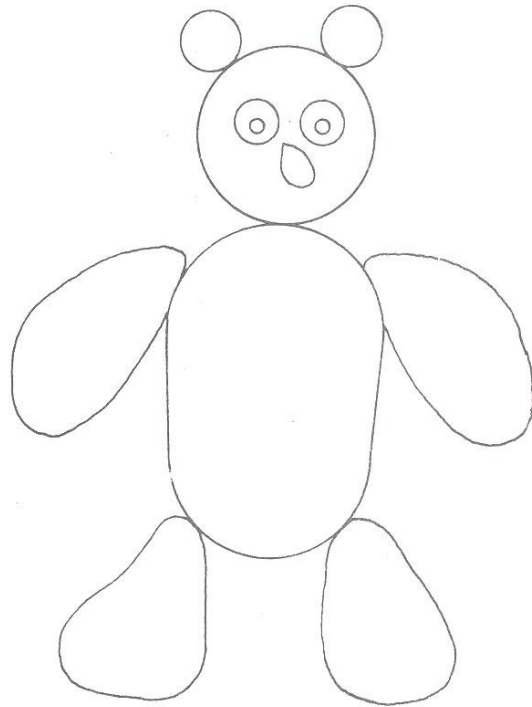

Obr. 3. 21 *Obecné strukturální deformační schéma*

Obr. 3. 22 *Deformační schéma pro řetězce bez sémantické informace*

STRUKTURÁLNÍ POPIS

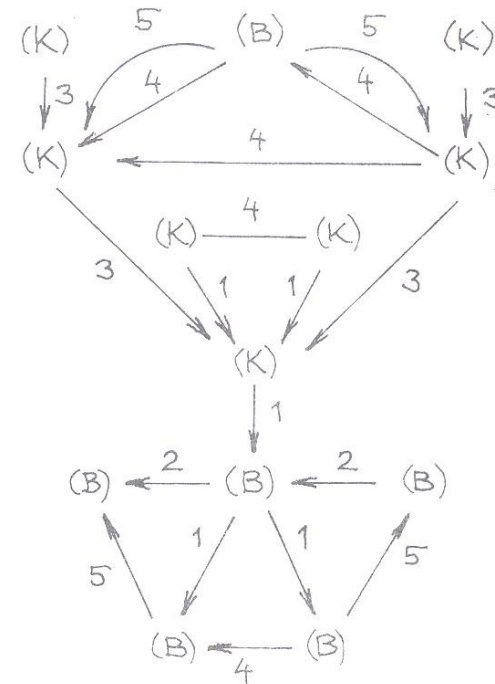

PRIMITIVA :

- (K) - KOLEČKO
- (B) - BRAMBORA

RELACE :

- (1) - DOTÝKÁ SE SHORA
- (2) - DOTÝKÁ SE ZLEVA
- (3) - LEŽÍ UVNITŘ
- (4) - LEŽÍ VLEVO OD
- (5) - LEŽÍ POD

Obr. 3.1 Primitiva, relace a relační struktura čarové kresby

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE

deformované relační struktury

☑ podle vzdálenosti od etalonu

jak vzdálenost určíme?

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE

deformované relační struktury

☑ podle vzdálenosti od etalonu

jak vzdálenost určíme?

vzdálenost vs. metrika

?

METRIKA - VZDÁLENOST

Metrika ρ na X je funkce $\rho: X \times X \rightarrow \mathbb{R}$, kde \mathbb{R} je množina reálných čísel, taková, že:

$$\exists \rho_0 \in \mathbb{R}: -\infty < \rho_0 \leq \rho(x, y) < +\infty, \forall x, y \in X$$

$$\rho(x, x) = \rho_0, \forall x \in X$$

a

$$\rho(x, y) = \rho(y, x), \forall x, y \in X. \text{ (symetrie)}$$

Když dále

$$\rho(x, y) = \rho_0 \text{ když a jen když } x = y \text{ (totožnost)}$$

a
$$\rho(x, z) \leq \rho(x, y) + \rho(y, z), \forall x, y, z \in X. \text{ (\Delta nerovnost)}$$

Prostor X , ve kterém metrika ρ definována, nazýváme metrickým prostorem.

Vzdálenost je hodnota určená podle metriky.

METRIKA PODOBNOSTI - PODOBNOST

Metrická míra podobnosti s na X je funkce $s: X \times X \rightarrow \mathbb{R}$, kde \mathbb{R} je množina reálných čísel, taková, že:

$$\exists s_0 \in \mathbb{R}: -\infty < s(x,y) \leq s_0 < +\infty, \forall x,y \in X$$

$$s(x,x) = s_0, \forall x \in X$$

a

$$s(x,y) = s(y,x), \forall x,y \in X. \text{ (symetrie)}$$

Když dále

$$s(x,y) = s_0 \text{ když a jen když } x = y \text{ (totožnost)}$$

a

$$s(x,y) \cdot s(x,y) \leq [s(x,y) + s(y,z)] \cdot s(x,z), \forall x,y,z \in X.$$

STRUKTURÁLNÍ VZDÁLENOST

V případě řetězců lze deformační vlivy vyjádřit (na úrovni primitiv) trojicí tzv. elementárních deformačních transformací – eliminací, substitucí a inzercí

a) **eliminační deformační transformace**

$$T_E: \omega_1 a \omega_2 \xrightarrow{W_E(a)} \omega_1 \omega_2;$$

b) **substituční deformační transformace**

$$T_S: \omega_1 a \omega_2 \xrightarrow{W_S(a,b)} \omega_1 b \omega_2;$$

c) **inzerční deformační transformace**

$$T_I: \omega_1 \omega_2 \xrightarrow{W_I(b)} \omega_1 b \omega_2;$$

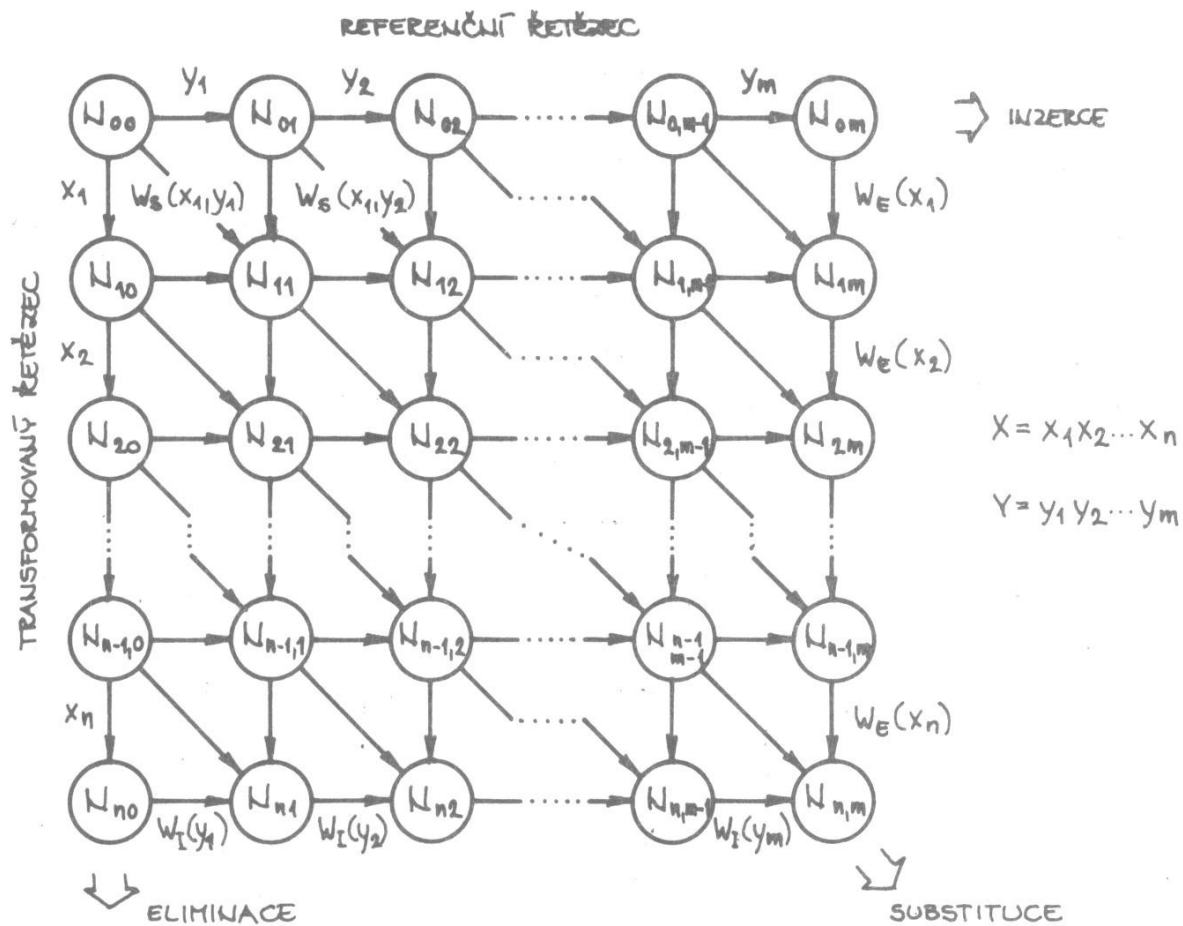
VÁHOVANÁ LEVENŠTEJNOVA METRIKA

Je-li $\mathcal{J} = \{T_1, T_2, \dots, T_n\}$, $n \geq 0$, $T_i \in \{T_E, T_S, T_I\}$ posloupnost elementárních deformačních transformací taková, že pro libovolná konečná slova X, Y nad abecedou $\mathcal{V}_{te} = \mathcal{V}_t \cup \{“e”\}$ je $Y = \mathcal{J}(X)$, pak váhovaná Levenštejnova metrika je definována vztahem

$$d_{WL}(X, Y) = \min_{\mathcal{J}} \left\{ \sum_{\substack{\forall a \\ [T_E(a) \in \mathcal{J}]}} W_E(a) + \sum_{\substack{\forall a, b \\ [T_S(a, b) \in \mathcal{J}]}} W_S(a, b) + \sum_{\substack{\forall b \\ [T_I(b) \in \mathcal{J}]}} W_I(b) \right\} \quad (3-28)$$

Abyste byly splněny všechny tři základní axiomy metrik (axiom totožnosti, symetričnosti a trojúhelníková nerovnost) je třeba, aby platilo $W_I(a) = W_E(a)$ a $W_S(a, b) = W_S(b, a)$ pro všechny terminální symboly a, b . Metrika splňující tyto požadavky je pravá metrika.

VÁHOVANÁ LEVENŠTEJNOVA METRIKA

Obr. 3. 23 Výpočet váhované Levenštejnovy vzdálenosti

DALŠÍ STRUKTURÁLNÍ METRIKY

☑ řetězce

- prostá (neváhovaná) Levenštejnova metrika
- Hammingova metrika

☑ stromy

⋮
⋮

KLASIFIKACE DEFORMOVANÝCH STRUKTUR

- ✓ výpočet vzdálenosti mezi reprezentativními strukturami (etalony) klasifikační třídy a klasifikovanou strukturou;
- ✓ začlenění deformačních pravidel do substitučních pravidel gramatiky (resp. automatu);

VYTVOŘENÍ STRUKTURÁLNÍHO ETALONU MNOŽINY PÍSMEN

TESTOVACÍ MNOŽINY ŘETĚZŮ REPREZENTUJÍCÍCH PÍSMENA

a) testovací množiny a jejich charakteristické řetězce

D:	(bbb+ddebaa)* (bbb+dxddcbbaa)* (bbb+dxddbbad)* (bbbb+dddcbaad)* (bb+ddcbdd)* bbb+ddaabcddd <hr/> (bbb+dddcbad)*	F:	bb+(b+dd)xd bb+(bb+dd)xd bbb+(dx(b+dd))xdd bb+(bb+d)xdd bb+(bb+dd)xdd bb+(b+ddd)xd <hr/> bb+(bb+dd)xd
H:	b+bbxdddd+bbxb b+bbxd+bx dx b bb+bbxdd+axbb ba+abxdd+axbbb b+dxabxdd+bxbb ba+bx a+abxbbb <hr/> b+bbxdd+bxbb	K:	ba+bbxaaxcc bb+bbxaaxcc bb+bbxaaxbcc b+bbxaaxbc baa+bbxaaxcc bb+bbxa+axcb <hr/> bb+bbxaaxcc
P:	bbb+(b+dddbdd)* bb+(bbb+dddbaa)* bbb+(bbadcbad)* b+(bb+ddcbad)* bb+(bb+dxddcaad)* <hr/> bb+(bb+dddbad)*	U:	cbbbx d abbbb cbbxda+bbxb bbbxddabb cbbxdaabb bbbxda+bbxb cbbxdabbbb <hr/> cbbxdabbb
X:	aaa+cddxaaxcbb aaa+cxaaxb aa+cbxaaxcc aa+ccxaxc aa+ccxaaxcc aa+cxaaxcc baa+ccxbxccc <hr/> aa+ccxaaxcc	Y:	bbbb+ccxbb bbb+cxaa bbb+bcxaa bb+cbxaaa ba+bcxaa dab+cbxba bbb+cxa <hr/> bbb+cxaa

VYTVOŘENÍ STRUKTURÁLNÍHO ETALONU MNOŽINY PÍSMEN

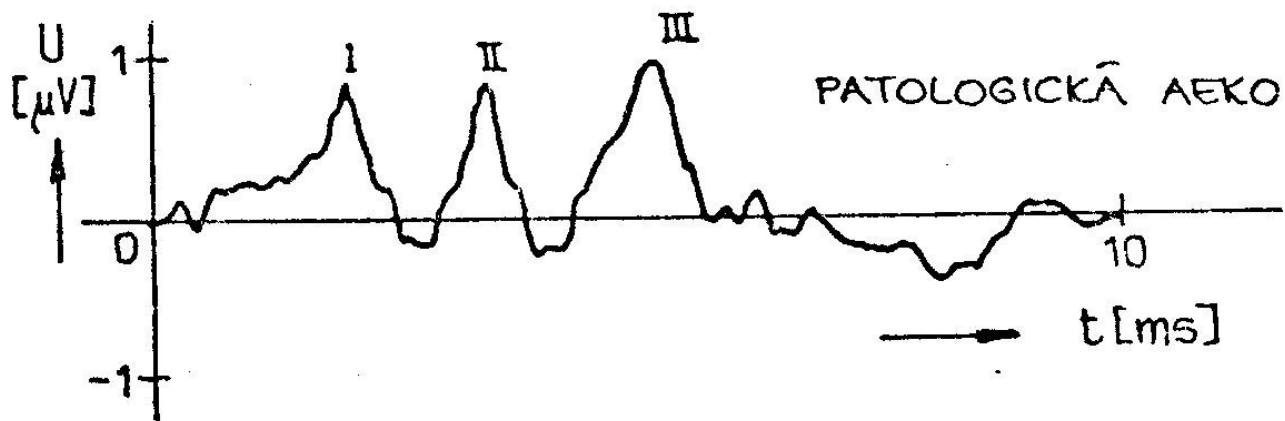
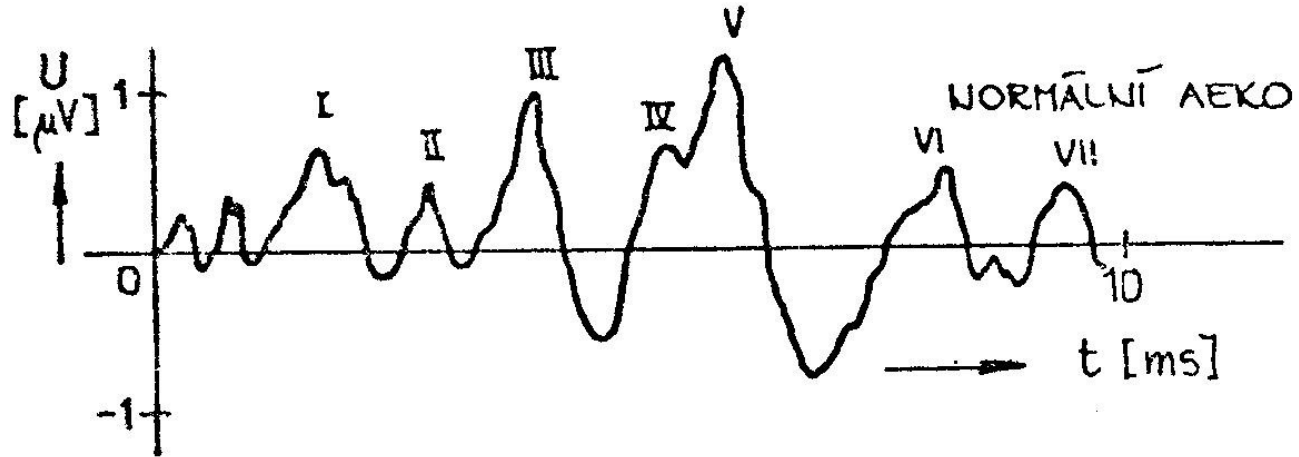
SHRNUTÍ – POKUD MOŽNO CO NEJOBECNĚJI

- ☑ základní klasifikační úloha je zatřídit (z hlediska prostoru i času) (matematický, abstraktní) popis daného klasifikovaného objektu do odpovídající třídy/kategorie;
- ☑ děje se to na základě klasifikačního pravidla, pomocí kterého je definována klasifikační třída;
- ☑ klasifikační třída může být definována:
 - výčtem prvků do ní patřících;
 - vzdáleností/podobností (od) vzorů té které třídy;
 - hranicemi, vymezujícími prostor dané třídy.

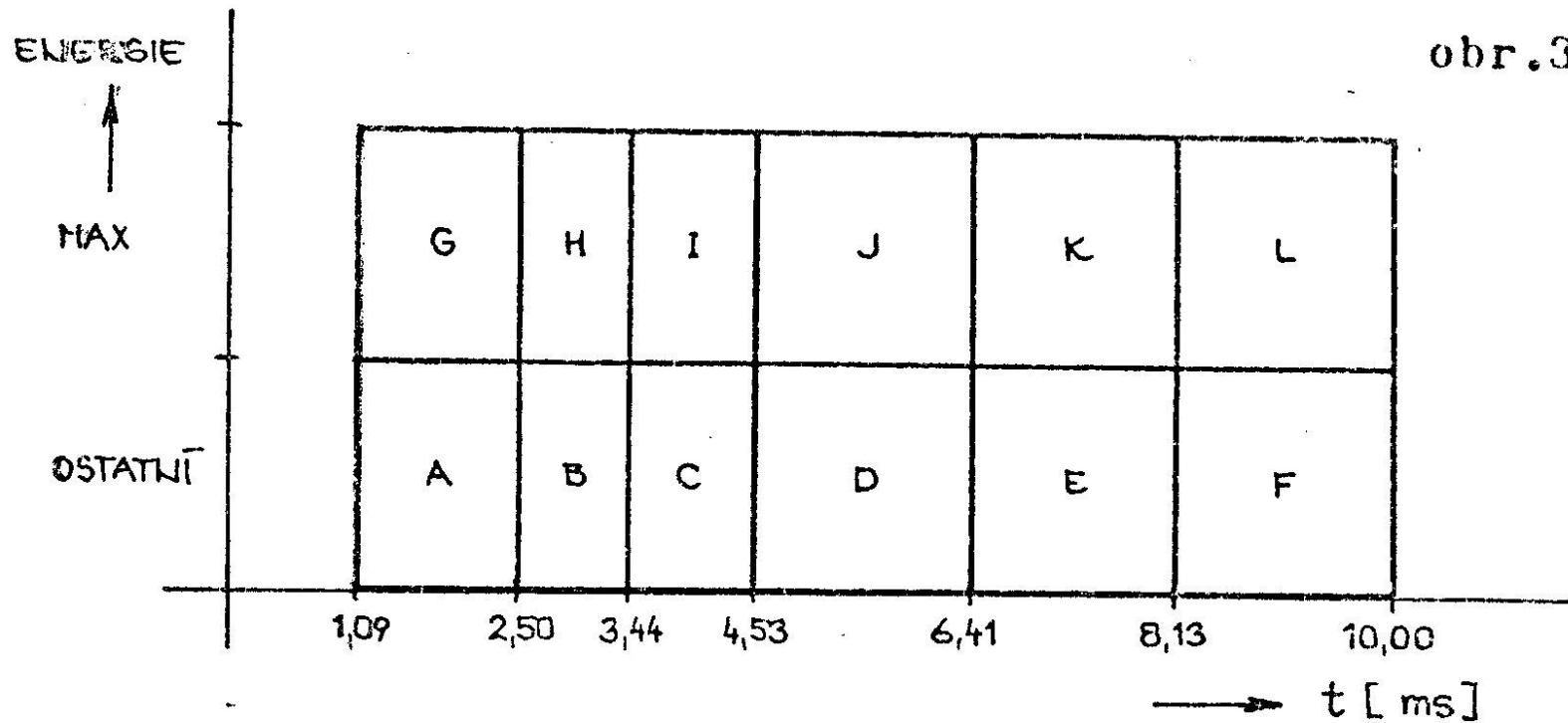
STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE

DALŠÍ PŘÍKLAD ZE ŽIVOTA

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

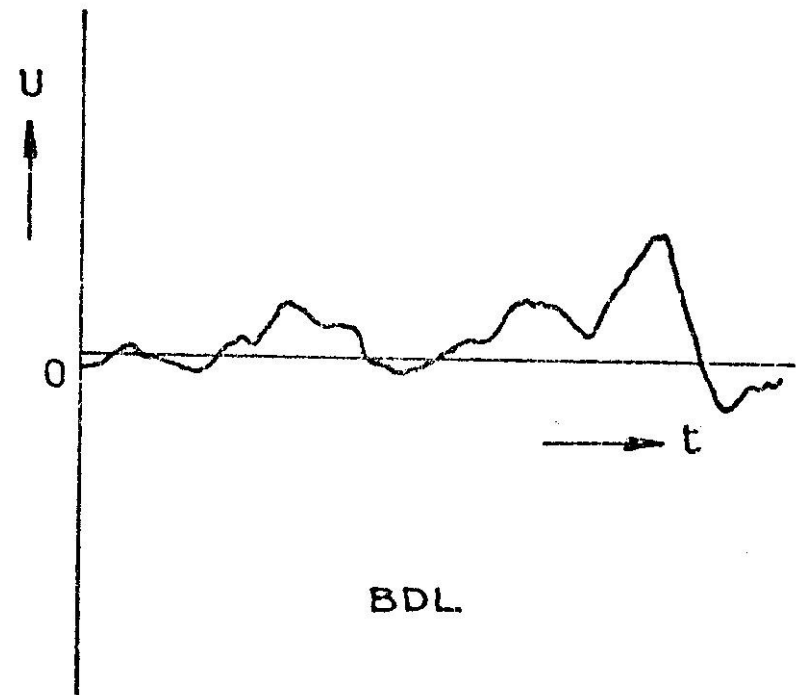
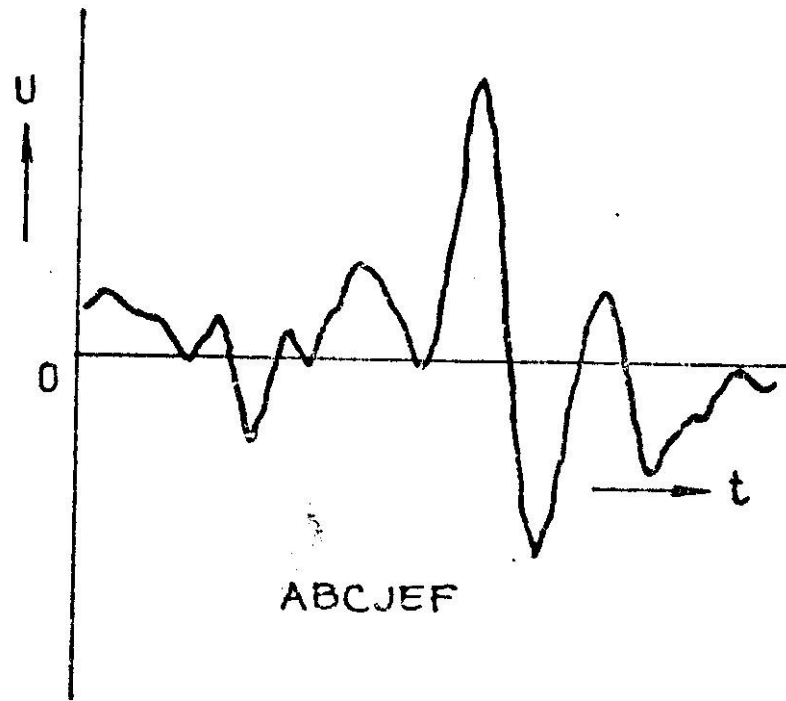

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

obr.3.2

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

index	řetězec	četnost výskytu	index	řetězec	četnost výskytu
1	ABCJEF	6	10	ABCDDEL	1
2	ABCJE	3	11	ACJE	1
3	ACJEFF	1	12	ACDJE	1
4	GBCDDEF	3	13	ABCJFF	1
5	AIDDE	2	14	ABIDDF	2
6	GBCDDE	1	15	ACDDK	1
7	ABCJ	2	16	ABCDDKF	1
8	ACJEF	2	17		
9	ABCJF	1			

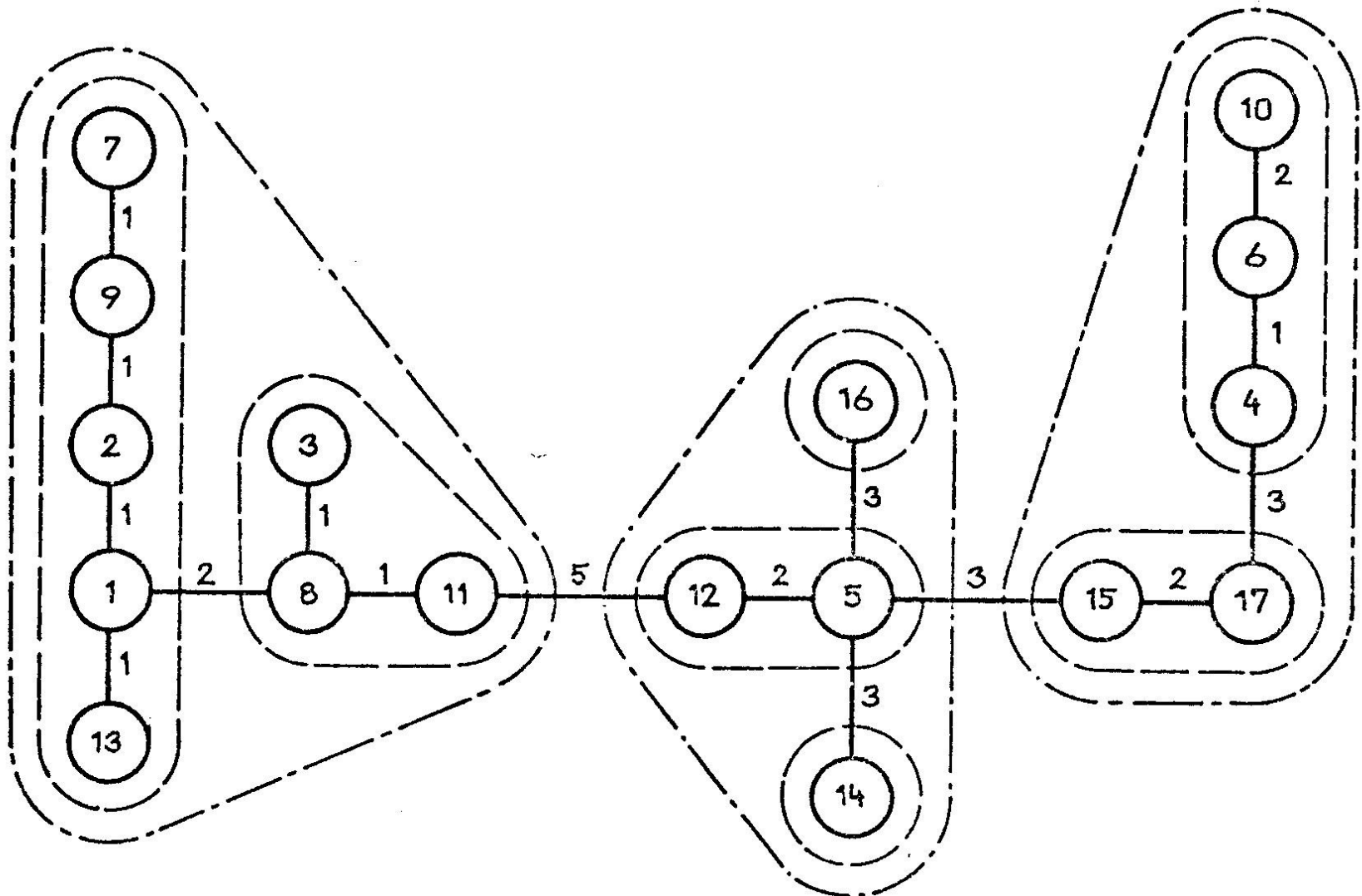
STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

Symbol	"e"	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
"e"	0	20	2	15	5	2	1	20	5	15	10	1	1
A	20	0	10	100	100	100	100	1	100	100	100	100	100
B	2	10	0	10	100	100	100	100	5	100	100	100	100
C	15	100	10	0	10	100	100	100	100	1	100	100	100
D	5	100	100	10	0	10	100	100	100	100	1	100	100
E	2	100	100	100	10	0	1	100	100	100	100	2	6
F	1	100	100	100	100	1	0	100	100	100	100	6	2
G	20	1	100	100	100	100	100	0	20	100	100	100	100
H	5	100	5	100	100	100	100	20	0	20	100	100	100
I	15	100	100	1	100	100	100	100	20	0	20	100	100
J	10	100	100	100	1	100	100	100	100	20	0	20	100
K	1	100	100	100	100	2	6	100	100	100	20	0	20
L	1	100	100	100	100	6	2	100	100	100	100	20	0

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

Index	Řetězec	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	ABCJEF	0	1	3	7	10	8	3	2	2	8	3	8	1	11	9	11	8
2	ABCJE	1	0	4	8	9	7	2	3	1	7	2	7	2	10	8	10	8
3	ACJEFF	3	4	0	10	9	11	6	1	5	11	2	7	4	10	12	10	11
4	GBCDDEF	7	8	10	0	5	1	10	9	9	3	10	5	8	4	4	6	3
5	AIDDE	10	9	9	5	0	4	11	8	10	4	7	2	11	3	3	3	5
6	GBCDDE	8	7	11	1	4	0	9	10	8	2	9	4	9	3	3	5	3
7	ABCJ	3	2	6	10	11	9	0	5	1	9	4	9	2	10	8	9	8
8	ACJEF	2	3	1	9	8	10	5	0	4	10	1	6	3	9	11	9	10
9	ABCJF	2	1	5	9	10	8	1	4	0	8	3	8	1	9	7	10	7
10	ABCDDDEL	8	7	11	3	4	2	9	10	8	0	9	4	9	5	3	5	3
11	ACJE	3	2	2	10	7	9	4	1	3	9	0	5	4	8	10	8	10
12	ACDJE	8	7	7	5	2	4	9	6	8	4	5	0	9	3	5	3	5
13	ABCJFF	1	2	4	8	11	9	2	3	1	9	4	9	0	10	8	11	8
14	GCDDF	11	10	10	4	3	3	10	9	9	5	8	3	10	0	4	3	4
15	ABIDDF	9	8	12	4	3	3	8	11	7	3	10	5	8	4	0	5	2
16	ACDDK	11	10	10	6	3	5	9	9	10	5	8	3	11	3	5	0	3
17	ABCDDKF	8	8	11	3	5	3	8	10	7	3	10	5	8	4	2	3	0

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

Minimální kostra (*minimum spanning tree*)
graf, který spojuje všechny objekty tak, že se
zde nevyskytují žádné smyčky nebo kružnice
a zároveň součet délky spojnic mezi uzly
(objekty) je minimální

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

Řetězec	Četnost	1.skupina shluků	2.skupina shluků
ABCJEF	6		
ABCJE	3		
ABCJ	2	Ia	
ABCJF	1		Ib
ABCJFF	1		
ACJEFF	1		
ACJEF	2	IIa	
ACJE	1		
AIDDE	2	IIIa	
ACDJE	1		I Ib
GCDDF	1	IVa	
ACDDK	1	Va	
ABIDDF	2	VIa	
ABCDDKF	1		
GBCDDEF	3		III Ib
GBCDDE	1	VIIa	
ABCDDDEL	1		

STRUKTURÁLNÍ KLASIFIKACE AKUSTICKY EVOKOVANÝCH KMENOVÝCH POTENCIÁLŮ

- ☑ etalonové řetězce pro jednotlivé shluky určené iteračními algoritmy jsou:

Ia	ABCJEF	Va	ACDDK	Ib	ABCJEF
IIa	ACJEF	VIa	ABIDDF	IIb	ACDDE
IIIa	AIDDE	VIIa	GBCDDEF	IIIb	ABCDDE
IVa	GCDDF				

Příprava nových učebních materiálů oboru Matematická biologie

je podporována projektem ESF
č. CZ.1.07/2.2.00/07.0318

„VÍCEOBOROVÁ INOVACE STUDIA MATEMATICKÉ BIOLOGIE“

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ